

SALLAI JÁNOS

Európa határok nélkül? Európa határfogalom-ellenőrzés nélkül

40 éve, 1985. június 14-én írták alá a Schengeni Megállapodást

Absztrakt

Már az európai gondolat megszületésénél rögzítették a személyek szabad áramlásának megvalósítása iránti igényt. Ennek elvi és gyakorlati kivitelezésére kicsit megkésve, 1985-től születtek meg a schengeni megállapodások. 1985-ban írták alá az alapító államok politikai vezetői a Schengeni Megállapodást,¹ amely 33 szakaszban rögzítette a hosszútávú elképzelést: a tagállamok közös határai mentén a határforgalom-ellenőrzés felszámolását. A schengeni megállapodás gyakorlati végrehajtására vonatkozó egyezményre 5, míg annak hatálybalépésére 10 évet kellett várni. Így 30 éve, 1995-től a schengeni térségben megvalósult a személyek szabad áramlása. Később az Amszterdami Szerződés hatálybalépését (1999) követően a schengeni aquis fokozatosan az Európai Unió I. pillérének részévé vált, azaz közösségiesedett, először a határellenőrzés, majd a határon átnyúló rendőri együttműködés.

Kulcsszavak: Schengen, határok, határforgalom-ellenőrzés, Schengeni Egyezmény, Schengeni Végrehajtási Egyezmény

Abstract

The demand for the realization of the free movement of persons was already recorded at the birth of the European idea. The theoretical and practical implementation of this demand was somewhat delayed, with the

¹ Sallai János: A Schengeni Egyezmény. In: Ezer kérdés – ezer válasz az Európai Unióról. Szerk. Ízikné Hedri Gabriella. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2003. 224. o.

Schengen agreements emerging from 1985. In 1985, the political leaders of the founding states signed the Schengen Agreement, which outlined a long-term vision in 33 articles for the elimination of border control along the common borders of member states. It took 5 years to agree on the practical implementation of the Schengen Agreement and 10 years for it to come into effect. Thus, since 1995, the free movement of persons has been realized in the Schengen area for 30 years. Later, following the entry into force of the Amsterdam Treaty (1999), the Schengen acquis gradually became part of the First Pillar of the European Union, meaning it was integrated into the community, first concerning border control and then cross-border police cooperation.

Keywords: Schengen, borders, border traffic control, Schengen Agreement, Schengen Implementation Agreement

Az európai uniós (Schengen) tagállamok állampolgárai (és akik a térségben legálisan tartózkodnak) számára mára természetessé vált, hogy a közös belső határokat bármikor, bárhol ellenőrzés nélkül átléphetik. Nem ront a helyzeten, hogy ideiglenesen ezt a szabadságot korlátozhatták a tagállamok. Például kiemelt rendezvény (Labdarúgó EB, VB) vagy veszély (COVID-19, tömeges illegális migráció) esetén, illetve közbiztonsági okok miatt szelektív-differenciált határforgalom-ellenőrzést vezethettek be.

De honnan is indult el a folyamat? Mióta beszélhetünk Schengeni Egyezményről? A feltett kérdésekre válaszként adhatunk egy konkrét dátumot, 1985. június 14-ét, és visszautalhatunk korábbi időkre, a Benelux Unió létrehozására (1948), vagy az Északi Útlevel Unió² kezdetére, melynek tagjai már 1952-ben elhatározták, hogy a közös határaik mentén felszámolják a határforgalom-ellenőrzést, ezzel lehetővé teszik a skandináv államokban a személyek szabad áramlását³.

² Az Északi Útlevel Unió országai (Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Svédország) 2001-ben csatlakoztak a Schengeni Egyezményhez.

³ Fejes Zsuzsanna – Sallai János – Soós Edit – Tóth Judit – Vájlok László: Schengenre hangolva. In: Európai Műhelytanulmányok. Budapest, 2004. 3. o.

Az áruk, a tőke, a szolgáltatások és a személyek szabad áramlása már a Római Szerződés óta célként fogalmazódott meg a Montánunió, majd Közös Piac tagállamai részéről, ugyanakkor a megvalósulás terén a személyek szabad áramlásának folyamata elmaradt.

Ha a Schengeni Egyezmény közvetlen előzményeit keressük, akkor az egyrészt Észak-Európába vezet, ahol 1954. március 22-én az Északi Tanács tagállamaiban (Dánia, Izland, Svédország, Norvégia, Finnország) létrejött az Egységes Északi Munkaerőpiac. Másrészt az Európai Gazdasági közösség államaihoz, ahol 1984 júniusában az Európai Tanács a Fontainebleau-i Nyilatkozatban⁴ megfogalmazta az utas- és áruforgalom határellenőrzésének és vámellenőrzésének a belső határokon való eltörlését. Ugyanakkor az Európai Tanács egy ad hoc bizottságot hozott létre „*A Polgárok Euróája*” névvel (Adonino Bizottság), amely egy útlevélunió lehetőségét vizsgálta meg. Ennek a célja az volt, hogy az EK-útlevél birtokosai szabadabban mozoghassanak, egészen a belső határon történő személyellenőrzés fokozatos felszámolásáig. A fentiekkel párhuzamosan 1984 júliusában Helmut Kohl német kancellár és Francois Mitterrand francia államfő, az események sürgetésére, Saarbrückenben aláírták az első bilaterális megállapodást, amelyben a Franciaország és az NSZK közötti határszakaszon a személyforgalom megkönnyítéséről döntöttek, amelynek teljes gyakorlati megvalósulása majd csak a Schengeni Végrehajtási Egyezmény gyakorlati hatálybalépésével következett be.⁵

Így jutottak 1985. június 14-ig, amikor a Mosel folyó partján, a luxemburgi Schengen városában írta alá a fenti nézeteket átfogó egyezményt Franciaország, Németország és a Benelux államok.⁶ Mindennek 2025-ben

⁴ Sallai János: A bel- és igazságügyi együttműködés általános jogi tudnivalói. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2004. 15. o.

⁵ Az EU a szabadság, biztonság és jog térsége. (222 kérdés és 222 válasz a bel- és igazságügyi együttműködésről). BM Oktatási Főigazgatóság, Budapest, 2004. 275. o.

⁶ Sallai János – Szőke István – Varga János – Vass Ferenc – Vájlok László – Virányi Gergely: Határellenőrzés az Európai Unióban. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2000. 268. o.

már 40 éve, és a hajdani 5 alapító tag névsora kibővült az EU-tagok⁷ névsorával, miután az Amszterdami Szerződés⁸ a Schengeni Egyezményt fokozatosan az első pillérbe integrálta⁹, azaz közösségiesítette¹⁰. Így megvalósult a személyek szabad áramlása, még akkor is, ha esetenként közbiztonsági okok és a COVID-19 miatt ezt időlegesen felfüggesztették, vagy egyes tagállamok (pl. 2024-ben Németország) egyoldalúan az országba befelé irányuló határfogalom esetén határfogalom-ellenőrzést¹¹ vezettek be.

Schengen¹² tehát mérföldkő az Európai Unió,¹³ az európai integráció történetében. A luxemburgi kisvárost¹⁴ a nemzetközi politika rajzolta fel a térképre, ahol a Mosel folyó partján kikötött az a hajó, amelyen a szerződés aláírói megállapodtak a hosszútávú együttműködésről, és a ratifikálást már a parton ejtették meg. Ezek az országok a következők voltak: Franciaország, Németország, Belgium, Luxemburg és Hollandia. A pontos dátum 1985. június 14. A szerződés aláírói célul tűzték ki, hogy *„megszüntessék a közös határokon az ellenőrzést a személyforgalomban és hogy ezen szakaszokon megkönnyítsék az áruforgalmat,¹⁵ tekintettel arra, hogy az Egyesült Európai Okmánnyal kiegészített, az Európai Közösségeket Alapító*

⁷ Sallai János: A bel- és igazságügyi együttműködés általános jogi tudnivalói. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2004. 103. o.

⁸ 1997. október 2-án írták alá és 2 év múlva, 1999. május elsején lépett hatályba.

⁹ Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában. Szerk. Harmati Gergely – Masika Edit. Miniszterelnöki Hivatal Integrációs Stratégiai Munkacsoport. Budapest, 1999. 509. o.

¹⁰ Ritecz György: A Schengeni Egyezmény előírásai és Magyarország. In: Cég és Jog 2002/7-8. szám. ARGUTUS Kiadó Kft. Budapest. 52-58. o.

¹¹ A szerző személyes tapasztalata.

¹² Ritecz György – Sallai János: A Schengeni Egyezmény és a magyar határőrizet. In: európa tükrö 2001/5. szám. 65-100. o.

¹³ Az európai uniós tagság nem jelentett és nem jelent teljes jogú Schengen-tagságot. Lásd korábbi Nagy-Britannia, vagy a 2004-ben és azt követően EU-s tagállamok esetét. Horvátország később lett EU-tag, mint Románia és Bulgária, ugyanakkor hamarabb vált teljes jogú Schengen-taggá.

¹⁴ A szerző először 1998-ban járt Schengenben, ahol akkor csak három rozsdás vasoszlop és 12 csillag emlékeztette a látogatót a történelmi helyszínre. Akkor a hagyományos papír alapú térképeken alig-alig lehetett felfedezni a települést.

¹⁵ Ekkor áruforgalom-ellenőrzés már nem volt a határon, ugyanakkor a személyi ellenőrzés miatt a kamionoknak meg kellett állni a határátkelőhelyeken.

Szerződés úgy rendelkezik, hogy a belső piac belső határok nélküli térség.”¹⁶ Az aláírt Schengeni Megállapodás (SchM) 33 cikkéből állt, és már a 2.§ rögzítette, hogy a „személyforgalomban a rendőri és a vámszervek 1985. június 25-től kezdődően, főszabályként, egyszerű szemrevételezéssel ellenőrzik a közös határon csökkentett sebességgel áthaladó turista-járműveket, megállítás nélkül. Szűrőpróba-szerűen azonban mélyrehatóbb ellenőrzést is végezhetnek. Az ilyen ellenőrzéseket, ha lehetséges, olyan módon kialakított, speciális helyeken kell elvégezni, hogy a határátkelésnél a többi gépjármű forgalma ne akadjon meg.”¹⁷ Már a megállapodásban is szerepeltek gyakorlati végrehajtásra vonatkozó előírások, például egy 8 cm-es zöld korong¹⁸ kihelyezése az autó szélvédőjére az ellenőrzés megkönnyítése céljából.

1985-ben a Szovjetunióban főszereplővé vált Gorbacsov és a reformjai, azonban a hidegháború végét ekkor még nem lehetett megjósolni. A tagállamok eltérő nézeteinek összehangolása és más okok¹⁹ miatt a SchM gyakorlati hatálybalépése²⁰ folyamatosan elhúzódott. Elsősorban a gyakorlati egyezmény hiánya késleltette leginkább a schengeni gondolat kivitelezését. A megállapodást aláíró felek elkötelezettek voltak, mégpedig, hogy hosszú távon a belső határok mentén felszámolják a határellenőrzést, melynek érdekében „a külső határaikra telepítsék át az ellenőrzést. Ennek érdekében erőfeszítéseket tesznek azokra a tilalmakra és szigorításokra vonatkozó tör-

¹⁶ Az EU a szabadság, biztonság és jog térsége. (222 kérdés és 222 válasz a bel- és igazságügyi együttműködésről) Szerk. Sallai János. BM Oktatási Főigazgatóság, 2004. Budapest. 114. o.

¹⁷ SchM 2. cikk

¹⁸ Uo. 3. cikk

¹⁹ Például a határforgalom-ellenőrzés lebontása, vámellenőrzés megszüntetése az ott szolgálatot teljesítő hivatalnokokat ellenérdekelte a gyors bevezetés terén. A határon átnyúló rendőri együttműködéshez hiányzott az infrastruktúra, ami szintén késleltető szerepet játszott.

²⁰ Fórizs Sándor (2016): A rendészeti változások iránya, tendenciái, mozgatórugói. In: A határrendszertől a rendészettudományig. Szerk. Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán. Pécs. 31-41. o.

vényeik és rendeleteik előzetes összehangolására, ha ez szükséges, amelyeken az ellenőrzések alapulnak, és törekednek arra, hogy további intézkedéseket hozzanak a (köz)biztonság védelme érdekében, és hogy megakadályozzák az olyan államok állampolgárainak jogellenes bevándorlását, amelyek nem tagjai az Európai Közösségeknek.”²¹ Ennek érdekében az alábbiakban állapodtak meg:

„a) megállapodások kidolgozása a rendőri együttműködésről a bűnözés megelőzése és a bűncselekmények felderítése területén;

b) az esetleges nehézségek megvizsgálása a nemzetközi jogsegély- és kiadatási szerződések alkalmazásában, a Felek között e területen megvalósuló együttműködés javítására legalkalmasabb megoldások kialakítása végett;

c) azoknak a megoldásoknak a megtalálása, amelyek lehetővé teszik a bűnözés elleni közös fellépést, többek között a rendőrök számára az átüldözéshez való esetleges jogosítvány megadásának vizsgálatával, figyelembe véve a meglévő kommunikációs eszközöket és a nemzetközi jogsegélyt.”²²

Már ebben az időben is nagy gondot jelentett a kábítószerrel, fegyverrel, lőszerrel való visszaélés, amellyel szemben az aláíró felek vállalták a kötelezettséget, hogy jogharmonizáció segítségével kölcsönösen együttműködve fellépnek.²³

A Schengeni Megállapodás 1985-től megteremtette az elvi feltételt, hogy hosszú távon az aláíró államok között létrejöjjön a határellenőrzés nélküli térség, amely később, ha a belépő államok teljesítik a feltételeket, újabb tagokkal bővíthet.

²¹ SchM 17. cikk

²² Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról. 18. cikk

²³ Ritecz György: Gondolatok az Európai Egységes Határőrség kialakításáról. In: EU-Tanulmányok IV. Nemzeti Fejlesztési Hivatal. Budapest, 2004. 695-763. o.

A gyakorlati alkalmazás felé vezető út következő állomása 1990 volt, amikor a tagállamok szakemberei kidolgozták a Schengeni Végrehajtási Egyezményt²⁴ (SchVE), amely egyrészt értelmezte a téma kapcsán a legfontosabb fogalmakat,²⁵ másrészt részletes útmutatót adott a schengeni gondolatok gyakorlati megvalósulásához. A végrehajtási egyezmény kidolgozását nagyban hátráltatták a leomló Berlini Fal és a német egyesítés kezdeti jogi problémái.²⁶ A SchVE a korábbi SchM 33 cikkelyéhez képest egy részletesebb, bővebb szerződés, amely 142 cikkben foglalta össze a szerződés gyakorlati végrehatására irányuló szabályokat. Az SchVE felépítése, főbb területei a következők:

- Alapfogalmak, meghatározások
- A ellenőrzések megszüntetése a belső határokon és a személyek mozgása:
 - A belső határok átlépése
 - A külső határok átlépése
 - Vízumok
 - A külföldiek közlekedési feltételei
 - Tartózkodási engedélyek és beléptetési tilalom
 - Kiegyenlítő intézkedések
 - A menedék iránti kérelem elbírálásának feladatai
- Rendőrség és biztonság
 - Rendőri együttműködés
 - Bűnügyi jogsegély
 - A „ne bis in idem” elvének alkalmazása
 - Kiadatás
 - Büntető ítéletek végrehajtásának átadása
 - Kábítószeres
 - Lőfegyverek és lőszeres

²⁴ Uo.

²⁵ Például mi a belső határ, külső határ, harmadik állam.

²⁶ Norbert Schuman: Schengeni együttműködés a kezdetektől a jelenig. Baden-Württemberg Belügyminisztériuma. Stuttgart, 2000. 4. o.

- A Schengeni Információs Rendszer
 - A Schengeni Információs Rendszer működtetése és használata
 - A személyes jellegű adatok védelme és az adatok biztonsága a Schengeni Információs Rendszerben
 - A Schengeni Információs Rendszer költségeinek felosztása
- Áruszállítás és áruforgalom
- A személyes adatok védelme
- A Végrehajtó Bizottság
- Záró rendelkezések²⁷

Az 1990-ben aláírt egyezmény azonban még nem jelentett gyors megvalósulást. Az eredeti egyezménytől 5 év telt el a SchVE aláírásáig, és még újabb 5 évnek kellett eltelnie a gyakorlati hatályba lépéséig. Ennek fő oka az eltérő informatikai eszközpark, illetve a tagállamokban a jogharmonizáció szükségessége volt. Ugyanakkor az életbe lépést sürgették a repülőtér- és kikötőtulajdonosok, akik ekkorra már jelentős kiadást könyvelhettek el, az átalakítás kapcsán, amely lehetővé tette a belső és külső határ szerinti határforgalom-ellenőrzést.

A Schengeni megállapodás/egyezmény kapcsán 1985, 1990, 1995 meghatározó dátumok. Így 2025-ben immár 40 éve annak, hogy a Mosel folyó partján kikötött az a hajó, amelynek utasai Schengenben aláírták a megállapodást, 35 éve, hogy megszületett a végrehajtási egyezmény, és 30 esztendeje, hogy gyakorlatilag is hatályba lépett a SchVE. A schengeni megállapodások folyamatos végrehajtását a Amszterdami Szerződés és a tamperei, bécsi, hágai, stockholmi programok biztosították.

Magyarország a vasfüggöny felszedése után kinyilvánította euro-atlanti csatlakozás iránti igényét.²⁸ A hazánk teljes jogú tagságához vezető úton

²⁷ Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról.

²⁸ Ritecz György: A magyar Határőrségről Magyarország NATO csatlakozása kapcsán. In: Társadalom és Honvédelem 1999/ 2. szám. 119-129. o.

minden területen már az 1990-es évek közepétől elindult a felkészülés. Ehhez az EU és a NATO is jelentős segítséget nyújtott. Ennek a folyamatnak a részeként a magyar határőrség számára PHARE (COP) és bilaterális támogatású technikai fejlesztési, jogalkotási, képzési és twinning programok keretén belül adtak támogatást. Schengen kapcsán először 1998-ban valósult meg szakmai tanulmányi út a Német Szövetségi Határőrséghez, amelyet követően a határőrség Budapesti Vezetőképző Intézete (BVTI) falai között sor került az első schengeni képzési projektekre. Ezeket követte az Europol–Schengen projekt, amelyet a Rendőrtisztviselői Főiskola nyert el, és ezáltal a hazai határőr, rendőr kollégák megismerhették a holland, német, francia, osztrák schengeni modelleket és az Europol-t. Hazánk 2004. május 1-jei Európai Unióba való belépését követően 2007. december 21-től²⁹ teljes jogú Schengen-taggá vált, ezáltal állampolgárai élvezhetik a „szabadság – biztonság – jog” térségben a szabad mozgás előnyeit, amely kiegészült a szabad munkavállalással.

Mára természetessé vált, ami régen elképzelhetetlen volt, hogy úgy haladunk át Európában az államhatárokon, hogy már nem is érzékeljük a korábbi határátkelőhelyeket, és nem érezzük a gyomrunkban az útlevél- és vámellenőrzés pszichológiai hatását. Ugyanakkor az elmúlt évek kihívásai, a COVID-19 világjárvány,³⁰ a tömeges illegális migráció³¹ a schengeni tagállamokban eltérő reakciókat váltottak ki, és a globális, kontinentális problémákra a schengeni tagállamok közül többen lokális megoldásként (ellentétben a schengeni gondolatokkal és szabályokkal) a belső határokon viszszaállították a határforgalom-ellenőrzést.

²⁹ A szárazföldön, míg a légi határok vonatkozásában 2008. 03. 28-tól.

³⁰ Ritecz György (2022): Az államhatárok régi/új szerepben a COVID19 járványban és azt követően. In: Michalkó, G. – Németh, J. – Birkner, Z. (szerk): Turizmusbiztonság, járvány, geopolitika. Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. Budapest, 2022. 23-36. o.

³¹ Ritecz György: Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció felfutásának és megszűnésének okai. In: Hadtudomány 2018/3-4. szám. MHTT. Budapest. 66-78. o.

A globalizáció következtében kialakult helyzet Európát arra ösztönzi, hogy a versenyképességről lehetőleg megőrizze, illetve javítsa. Ennek érdekében a személyek és munkaerő szabad áramlását fenn kell tartani, illetve meg kell erősíteni, aminek egyik biztosítéka a schengeni térség értékeinek megőrzése. Ugyanakkor az elmúlt időszakban bekövetkezett migrációs folyamatok hatása miatt a schengeni értékek védelme új kihívások elé állítja a tagállamokat, főleg a külső határok felügyelete, őrzete terén. Véleményem szerint a külső határokkal rendelkező schengeni tagállamok iránt nagyobb szolidaritást kell tanúsítaniuk a csak belső szárazföldi határokkal rendelkező tagállamoknak. Mind az EU politikai vezetésének, mind az általa működtetett Frontexnek nagyobb szerepet kell vállalnia a schengeni térség biztonsága érdekében a külső határok védelmében.

Felhasznált irodalom

„A Schengeni Egyezmény elmélete, gyakorlata és hatása a magyar határőrizeti rendszer kiépítésére” c. MTA. OKTK. nyilvántartási száma: A.1882/VII/01 kutatási projekt. 2001-2002.

Az EU a szabadság, biztonság és jog térsége. (222 kérdés és 222 válasz a bel- és igazságügyi együttműködésről). BM Oktatási Főigazgatóság. Budapest, 2004.

Megállapodás a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról.

Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában. Miniszterelnöki Hivatal Integrációs Stratégiai Munkacsoport. Budapest, 1999.

Fejes Zsuzsanna – Sallai János – Soós Edit – Tóth Judit – Vájlok László: Schengenre hangolva. In: Európai Műhelytanulmányok. Budapest, 2004.

Fórizs Sándor: A rendészeti változások iránya, tendenciái, mozgatórugói. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk): A határrendészettől a rendészettudományig. Pécs.

Kobolka István – Ritecz György – Sallai János: Szabadság, biztonság, jog térségének kiterjesztése a Kárpát-medencében. Szakmai Tudományos Közlemények 2004/2. szám. Budapest.

Kobolka István – Sallai János: A schengeni határnyitás elsődleges tapasztalatai. Szakmai Szemle 2008/2. szám. Budapest.

Norbert Schuman: Schengeni együttműködés a kezdetektől a jelenig. Baden-Württemberg Belügyminisztériuma. Stuttgart, 2000.

Ritecz György: A magyar Határőrségről Magyarország NATO csatlakozása kapcsán. In: Társadalom és Honvédelem 1999/ 2. szám.

Ritecz György: A Schengeni Egyezmény előírásai és Magyarország. In: Cég és Jog 2002/7-8. szám. ARGUTUS Kiadó Kft. Budapest.

Ritecz György: Gondolatok az Európai Egységes Határőrség kialakításáról. In: EU-Tanulmányok IV. Nemzeti Fejlesztési hivatal. Budapest, 2004. 695-763. o.

Ritecz György: Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció fel-futásának és megszűnésének okai. In: Hadtudomány 2018/3-4. szám. MHTT. Budapest.

Ritecz György: Az államhatárok régi/új szerepben a COVID19 járványban és azt követően. In: Michalkó, G. – Németh, J. – Birkner, Z. (szerk): Turizmusbiztonság, járvány, geopolitika. Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. Budapest, 2022.

Ritecz György-Sallai János: A Schengeni Egyezmény és a magyar határőrizet. In: európa tükör 2001/5. szám.

Sallai János - Szőke István - Varga János - Vass Ferenc - Vájlok László - Virányi Gergely: Határellenőrzés az Európai Unióban. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2000. 268. o.

Sallai János: A Schengeni Végrehajtási Egyezmény felépítése tartalma, gyakorlati tapasztalatai és jövője az Amszterdami Szerződés tükrében. Határőrség Képzési és Módszertani Főosztály. Budapest, 2000. 164. o.

Sallai János: A Schengeni Egyezmény. In: Ezer kérdés – ezer válasz az Európai Unióról. 2003.

Sallai János: A bel- és igazságügyi együttműködés általános jogi tudnivalói. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2004.

Sallai János: A Schengeni Végrehajtási Egyezmény felépítése, tartalma és végrehajtásának tapasztalatai. In: Rendvédelmi füzetek. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 1999.

Schengeni Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió Államainak kormányai, a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és a Francia Köztársaság kormánya között a közös határokon történő ellenőrzés fokozatos megszüntetéséről. Schengen.

Schengeni Közös Kézikönyv. Európai Unió Tanácsa. Brüsszel, 2005.

Tóth Árpádné Masika Edit –Tóth Judit –Sallai János – Ritecz György – Szikinger István – Szamosvölgyi Csaba –Finszter Géza – Eördögh Árpád –Rajczy Lajos: Magyarország csatlakozása az EU megreformált igazságügyi együttműködéséhez, a megváltozott külső feltételek között – Belügyi együttműködés. In: Európai Tükör – Műhelytanulmányok. Integrációs Stratégiai Munkacsoport Kiadványa, 1997.

Tóth Judit: Átjárható határok az Európai Unióban. (Személyek szabad mozgása). Európai Füzetek. 2003.

Volker Westphal: A Schengeni Szerződés a határrendészeti gyakorlatban. Swisttal, 1998.

Volker Westphal: Aktuelles aus der Gesetzgebung, Literatur und Rechtsprechung. Lübeck, 2004.